

בריכת שחייה ציבורית בבלגרד, בירת סרביה, בשבוע שעבר. בפריז עלות הכניסה לבריכה ציבורית מקבילה לנסיעה אחת במטרו. צילום: פדג'ה מילושבליץ/אי.אף.פי

שוינקו מכרו כיכוי האש בערים גדולות. בעבר נהגו לפתוח אותם בימי קיץ חמים כדי לצנן קצת את התושבים. זו חוויה מגבשת. כולם קופצים במים, מתוים כמרץ וש מחים. החום נראה כאותם רגעים נסבל יותר. השכנים נראים קצת יותר סימפתיים.

בערים בישראל זה קורה לעיתים נדירות. חוף הים אמנם פתוח לכל והוא נכס נפלא שאפי' שר' ליהנות ממנו, אבל זו הנאה מסוג שונה לחלוטין – מה גם שלא כל עיר זכתה בחוף ים. בני קור משפחתי בחוף דורש מהורים לילדים התארגנות מורכבת פי כמה, עם מקלחות לפני ואחרי, עם חיפוש ממושך אחר פיסת צל ועם צורך בהשגחה צמודה. בריכות אמורות לספק את כל אלה בקלות יתרה. הבעיה היא למצוא את הבריכה.

האטלנטי בדרום מערב צרפת, דרשותי פעם בכיכר בריכה ענקית ורדודה שנקראת Miroir d'eau – "ראי המים". השטח העצום – 3,450 מ"ר – העניק למקום את התואר "בריכת ההשתקפות הגדול לה בעולם". אושר גדול ביום קיץ חם. מראת המים שהקים לפני עשור מעצב הנוף מישל קוראזו שטוחה במרכז העיר, מול הבורסה וסמוך לגדת נהר הגארון. משטח הגרניט היפה מוצף במים שעומקם שני סנטימטרים בלבד, כך שלא נשקפת מהם שום סכנת טביעה. פעוטות משחקים בהם בהנאה גדולה. זוגות רומנטיים צועדים בהם יחפים. הכיכר פתוחה לציבור, חונם אין כסף.

גם בערים רבות אחרות פועלים בימי הקיץ משטחי התות מים גדולים. מנגנים בהם מוזיקה וסיני לוני מים מזנקים מן הרצפה לפי הקצב. למעשה, זו המקבילה המרדנית והממוסדת של סילוני המים

יוקר השחייה

בערי העולם ניתן למצוא שלל בריכות שחייה זולות או ללא תשלום, משטחי התזה ברחובות ומזרקות שאפשר לשכשך בהן רגליים. בארץ תוכניות אדריכליות בסגנון נדחות על הסף, בילוי בבריכות עולה הון והים נגיש רק לחלק מן האוכלוסייה. למה אין בישראל דרכים פשוטות להתרענן?

קצת במים ולפגוש את השכנים. אטרקציות המים שהציעו השלושה אמורות להיות פתוחות לציבור, מתחזקות בידי העירייה, אך אינן זקוקות למשגיח, אלא למערכת סינון מים בלבד. בהצעה, שלא צלחה את התחרות אליה הוגשה, נכתב כך: "בריכות השחייה בעיר יקרות ואינן עונות על הצורך בטכילה ספונטנית וקצרה. ההצעה כוללת בריכות רביצה, מזרקות, כביסה, מפלים, סביל להשקיית בעלי חיים, בריכה אקולוגית ועוד". לדברי המציעים, פעילות המים המשותפת תחזק את הקהילה, הרחוב והעיר "בתחרויות אדריכלות משתתפים בשביל לחשוב", אומרת עמיר ומחייכת. אין ספק שההצעה, שנקראת "עירעור", מעוררת מחשבה.

מראה על הרצפה

בביקור בעיר בורדו, כ-30 ק"מ לומטרים מחוף האוקיינוס

משה גלעד

החום כבד, האור עז ולרגע נדמה לי שזו פטה מורנגה. בצילומי ההדמיה נראות כמה מן הכיכרות בתל אביב כבריכות מים רדודים. ילדים קופצים בהן בעליות, מים ניתנים לכל עבר וקרירות נעימה נושבת. בייחוד מרצאת חן בעיני ההצעה לפיה תוקם בריכה בעומק 30 סנטימטרים בכיכר שבפינת רחובות קינג ג'ורג' ושדרות בן ציון. יש גם הצעה לבריכת שששך גדולה ברחוב בעל הטורים, ועוד הצעות לבריכות בכיכר ביאליק ובכמה גינות שע"שועים בעיר.

מחזה התענועים שאני מתבונן בו בחיך רחב הוא הצעה רצינית ומבריקה שהגישו האדריכלים טולה עמיר, ניר רותם וטל זכות לתחרות תכנון עירוני. על פי הצעתם, "רוב תושבי העיר ישמחו לצאת בימים הלוהטים, להצטנן

המשך מעמ' 1

לשחות בלי להתרושש

האדריכלית מירב בטט, מעוררת את המגוון לחדשנות עירונית "שפת רחוב", מסבירה שצריך להתייחס לבריכות ציבוריות כאל מוצר חיוני ובסיסי, בדיוק כמו ספריות ציבוריות. לדבריה, המרחב הציבורי בישראל מוגבל מאוד, פונה לקהל מצומצם של משתמשי שים ומציע מנעד צר של פעילויות. "הערים בישראל חייבות להרחיב ולשכלל את המרחבים הציבוריים שהן מציעות לתושבים, ללא תשלום וכל הזמן. בריכות ציבוריות הן אפשרות מצוינת לכך". עיר טובה נמדדת, לטענתה, במרחבים הציבוריים שהיא מציעה לתושביה. כולנו רוצים דירות גדולות ובעצם אנחנו מסתגרים בהן, מסבירה בטט. אם יהיה לנו מרחב ציבורי איכותי, נוכל ליהנות ממנו יותר ואולי נסתפק בדירות קטנות יותר. "התרגלנו שהבריכות יקרות ושהפריסה שלהן דלילה", היא מוסיפה. "האוכלוסייה גדלה ומספר הבריכות הציבוריות הצטמצם. אנחנו חיים במדינה חמה ויש לנו מעט מאוד בריכות. כאמא לשני ילדים שגרה בגבעתיים וכחובבת גדולה של שחייה אני סובלת. כילוי יום בבריכה יכול לעלות 300 שקל וכאשר מתבוננים בערים אחרות בעולם מבינים ששם זה מוצר בסיסי וול. בישראל בריכות נהפכו למוצר יקר ונדיר".

כדוגמה מביאה בטט את מונטריאל ששכנה, שבה פועלות 122 בריכות שחייה ציבוריות. כשליש מהן מקורות והאחרות פתוחות. הכניסה לכולן חינם. "חינם" למי ששכח פירושו לא משלמים כלום, בלי כסף. בערים אחרות, גם אם השחייה בתשלום היא עולה מעט מאוד. בפריז עלות הכניסה לבריכה ציבורית מקבילה לנסיעה אחת במטרו. בלה האבר שכנורמנדי תיכנן האדריכל הוכיח וזן נוכל מתחם ובו 12 בריכות גדולות באיכות אדריכלית גבוהה. הכניסה לבריכות עולה פחות משני יורו

בריכה ברובע קינגס קרוס שבלונדון. גוף אורבני במחיר שווה לכל נפש צילום: Bex Walton

לאדם (שמונה שקלים).

בלונדון מתארת בטט בריכה ייחודית שהוקמה ברובע קינגס קרוס במרכז העיר. "מעין אגם קטן שיש לו צורה אמורפית והוא מוקף בגוף אורבני. המים עוברים דרך מערכת טבעית סגורה ומסוננים באמצעות צמחי מים ללא שימוש בכלור וחומרים כימיים אחרים. לצד הבריכה הוקמו גם מלתחות, מקלחות ולוקרים. המקום מעודד מביקרים להיכנס למים, לשחות ולקחת חלק פעיל במיצב האמנותי. גם פה המחיר שווה לכל נפש ונע בין 3.5 ליש"ט (כ-20 שקלים) ל-6.5 ליש"ט (כ-38 שקלים), תלוי ביום ובשעה".

בניו יורק פועלות 60 בריכות שחייה ציבוריות. כולן פתוחות חינם לקהל או בתשלום נמוך מאוד, כמעט זניח. הבולטות ביותר הן הבריכה הוותיקה בפארק אסטורי, הבריכה הצפה הגדולה בכרונקס והבריכה במקארן פארק. מלבדן, העיר מציעה מאות אתרים שבהם מאפשרים לילדים להתווסף מים, לטבול או לשכשך – בחינם. האתרים הבולטים הם ברושינגטון סקוור, בפרוספקט פארק בברוקלין ובברוקלין ברידג' פארק.

בקופנהגן מוצעות לציבור עשר בריכות ללא תשלום. בת"א פועלות עשר בריכות כאלו, והכניסה אליהן עולה כ-50 שקל

בקופנהגן מוצעות לציבור עשר בריכות ציבוריות חינם. בטוקיו עולה כניסה לרוב הבריכות 500 ין (16 שקלים) וליילד – 50 ין (1.6 שקל). ברייקיאוויק, בירת איסלנד, פועלות שבע בריכות ציבוריות; כניסה חד פעמית לבריכה עולה 950 קרונה למבוגר (30 שקל) ו-150 קרונות לילד (5 שקלים).

מנגד, בתל אביב פועלות עשר בריכות ציבוריות. הכניסה לאף אחת מהן אינה בחינם. המחירים יקרים – כ-50 שקלים לאדם. גם ילדים משלמים מחירים גבוהים. בילוי משפחתי של יום אוגוסט בבריכה יעלה כמה מאות שקלים. שתי דוגמאות: בבריכת גורדון משלמים באמצע השבוע 69 שקל למבוגר ו-59 שקלים לילד. בבריכת קאנטרי גורן גולדשטיין שבדרום

העיר – בריכה שמסובסדת על ידי העירייה – משלמים 44 שקלים למבוגר ו-34 שקלים לילד. בעירייה אומרים כי המדיניות היא להרחיב את מאגר הבריכות העירוניות ולשדרג את המתקנים הקיימים. בערים אחרות, נטולות חוף ים, המצב אפילו גרוע יותר: בירושלים פועלות 12 בריכות – כולן בתשלום עשרות שקלים למתרחץ. ארבע הבריכות שפועלות בפתח תקוה מנוהלות ומופעלות על ידי מועדונים פרטיים. ארבע בריכות ציבוריות בלבד פועלות בבאר שבע, ועשרות אלפים מצטופפים בהן. הם משלמים 40-50 שקל לאדם. מאות שקלים למשפחה, וגם מחר מחכה יום קיץ.

מראה טבעי ורטוב

ומה לגבי מקורות המים הטבעיים? הכיוון הפופולרי ביותר באירופה הוא לפתח אפשרויות טבילה או שחייה בנהרות שחוצים את העיר או באגמים סמוכים למרכז העיר. זה דורש כמובן הקפדה גדולה על ניקיון המים, אבל האתרים הטבעיים האלה האובים על ציבור הטובלים השוחים הרבה יותר מבריכות סגורות.

כברן שחיתי פעם במימיו הכי מעט קפואים של נהר הארה. אפיק הנהר שחוצה את העיר יוצר צורת פרסה גדולה וכיוון שהורם מהיר, התקינה העירייה סולמות מיוחדים שמאפשרים לרדת למים ולצאת מהם במקומות שבהם הורימה אטית יותר. כל זה לא עולה מאומה, כמובן, ואפילו המלחחות על הגדה חינם. בירקון או בקישון אי אפשר עדיין לשחות וגם הורם קצת פחות מהיה. בירקון המצב אפילו החמיר בשנה האחרונה, כאשר הנחל סבל מהורמת ביוב קשה. דגים מתים שצפים בירקון על צידם אינם מעודדים שחייה של קייטנים.

כריסטיאן טנצלה, מראשי לשכת התיירות של ברלין, שלח לבקשתי את רשימת המקומות שבהם אוהבים תושבי העיר לטבול. ההמלצה החמה ביותר שלו חד משמעית: לכו לשחות בבאדשיף – דוכרה גדולה שעוגנת על גדת הנהר שפרה והוסבה לבריכת שחייה ציבורית. "זה מקום שיש לו מסורת עירונית ארוכה ומפוארת", מסביר טנצלה. "רבים מגיעים אליו כדי לשחות, אבל גם כדי ליהנות מן הנוף, לעשות יוגה או לשתות משהו קר. הבילוי כולו וול מאוד – כניסה למבוגר עולה לתושבים 3 יורו (לתיירים 5 יורו) והמחיר לילד 2 יורו בלבד. ילדים עד גיל שש נכנסים חינם". מנדי עונתי לבריכה בישראל עולה בין 3,000 ל-6,000 שקל לאדם; כריטיסייה לעשר כניסות לבריכת גורדון, למשל, עולה 700 שקל.

גם כפריו חוגגים את הנהר ברובע לה וילט נפתחה השנה לראשונה בריכת שחייה חינמית בתעלת לאורק. במשך עשרות שנים נאסרה בעיר השחייה בתעלות ובנהר הסיין, אבל הזמנים משתנים והעירייה משקיעה מאמץ גדול בטיהור המים. המתקן שנפתח במקום, בריכה ומנית לעונת הקיץ, זוכה להצלחה אדירה ולפופולריות גדולה. במאמר שנקרא "בריכת שחייה: מוצר צריכה בסיסי", תיארה בטט בריכה אחרת, ברובע ה-13 בפריז. ליד גשר סימוז דה

בוכואר והספרייה הלאומית, שם הוצב מבנה צף, מעין רפסודה שמשמשת כבריכה ציבורית. מחיר הכניסה נע בין 1.70 לשלושה אירו (8-12 שקלים).

הדולפינים עזבו

הבילוי בחוף הים בתל אביב, כמו בערי חוף אחרות (אשקלון, אשדוד, חיפה, עכו, נהריה, נתניה) אמנם מוגש חינם, אבל לא תמיד הוא נגיש ושימושי. קטע הטיילת הבולט ביותר מבחינה זו בתל אביב הוא אזור הדולפינריום ופארק צ'רלס קלור. ברצועת חוף זו אין ירידה נוחה לים ורובה חסום לציבור. מתחם הדולפינריום, שנבנה ב-1987, ניצב נטוש כבר 20 שנה. תוכנית העירייה היא להרוס אותו וליצור המשך לטיילת ולפארק. לפני שלוש שנים הגישו שלוש אדריכליות – מאי עומר, יעל אלול וטולה עמיר – הצעה לשימוש מחודש במתחם. על פי ההצעה, כדאי להימנע מהריסת המתחם ובמקום זה כדי לשפץ את המבנה כדי שיוכל לשרת את צרכי הציבור הרחב.

לדבריהן, הריסת המתחם תיצור "עוד מאותו הדבר", בעת שימוש מחודש במבנה ופתיחתו לציבור תאפשר מגוון של פעילויות על קו המים – אטרקציות קיץ שאין כיום בעיר. בהצעתן כתבו כך: "פתיחת החזית הארוכה של המתחם לתנועה וניצול חלל המתחם המרכזי ככיכר ימית פתוחה, מאפשרת מגוון פעילויות פנאי ומפגש של ציבורים שונים בסיטואציה עירונית. אנו מציעות חלופה המרחיבה את טווח השימוש במקום ועונה על מגוון צרכי הציבור הן המקומי והן המטרופוליני. אנו מציעות שמתחם הדולפינריום יפעל כצורה חדשה של שטח ציבורי פתוח, שמורכב הן מגינה והן מאלמנטים בנויים המשולבים בו: שטח ציבורי רב-כיווני. הצעת השלוש נדחתה על סף הדולפינריום עדיין מיועד להריסה. לכו להתווסף במסגרת אחר